

DIARI DE GIRONA

Un Diari lliure per a una societat lliure

Editorial Gironina, S.A.

Director: Josep Gil i Franquesa

Núm. 15142

Diumenge, 12 d'abril de 1992

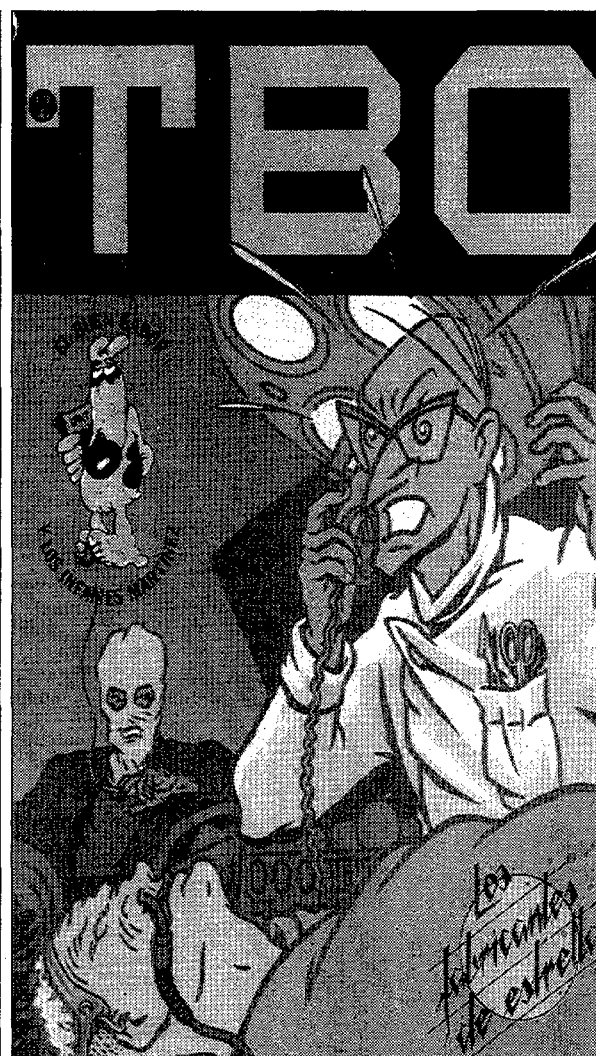
Preu: 175 PTA

TBO

DOMINICAL

El degà de la historieta

Tres portades pertanyents a diferents èpoques del «TBO». A l'esquerra, el número 1. Al centre, una de l'any 81 i a la dreta, la del 86.

El degà de la historieta

El proper Saló del Còmic promet servir de memòria històrica als consumidors d'historietes més desangelats. De moment, la desena edició del Saló presentarà una exposició retrospectiva sobre els 75 anys del «TBO». Del 6 al 10 de maig, els visitants del Saló, esperonats per la curiositat comiquera, podran satisfer les seves ànsies de saber, tafanejant per la història més recòndita d'aquesta popular publicació. Tota l'esplendor del «TBO» quedarà, doncs, a l'abast del públic.

L'editor Joan Navarro, home clau en la renovació del còmic estatal a la dècada dels vuitanta, ha estat nomenat comissari de l'exposició «Els 75 anys del TBO». Aquesta consistirà, bàsicament, en la publicació de les primeres portades del «TBO», dibuixades per autors prestigiosos com Opisso i Benjam, a més de pàgines molt representatives del desenvolupament de la revista.

Des del 1917, el «TBO» s'ha erigit com el principal productor de riallades de la península; 75 anys després del seu naixement, la història continua

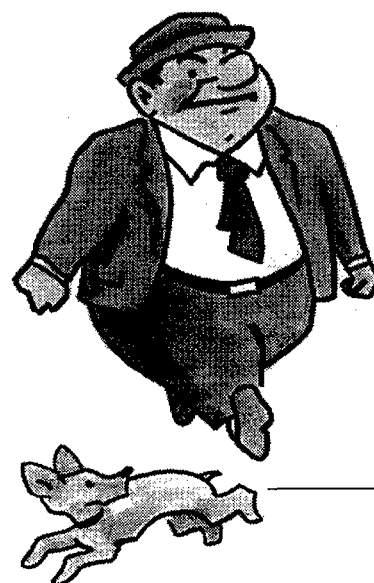
SEBASTIA ROIG

Navarro explica que la tria del material s'ha fet «als arxius d'Edicions B, sobre 6.000 originals. D'aquests, només en podem seleccionar 75. Ara mateix estem amb 100». Segons Navarro, «hi ha obres meravelloses. Em penso que hem fet una tria bastant espectacular. Del període d'abans de la guerra, per exemple, recuperem un dibuixant fantàstic que es deia Nit».

Malgrat la perspectiva històrica de l'exposició, només es presentaran originals del «TBO» fins la seva etapa

dels anys seixanta: «Per entendre'ns, l'exposició acabarà pràcticament amb el Muntañola. És la primera oportunitat que tenim que el públic descobreixi el Nit, o l'Urda, amb una selecció de deu originals seus que són fantàstics, o que vegi les deu millors pàgines de Coll. I estem parlant que només tenim 75 originals... Com que les darreres etapes són fàcilment trobables al mercat de Sant Antoni, no he volgut robar-li espai als clàssics, i menys quan hi ha un material tan meravellós. Tot això

quedarà reflectit en un parell de vitrines, en les quals hi haurà les reproduccions de les portades més significatives de les tres últimes etapes de la publicació».

DOMINICAL

DIUMENGE, 12 d'abril de 1992

TEMA: El degà de la historieta • **ENTREVISTA:** Víctor Mora • **REPORTATGES:** Per una Costa Brava a la mida de tots • **TROBADES:** La incògnita de Rossini • **CULTURA:** Pablo Picasso, representacions per a l'escena • **LLIBRES • LITERATURA • MÚSICA • PERSONATGES • SÍMPTOMES • COLLECCIONISME • GASTRONOMIA • VIATGES • MEDI AMBIENT • VERD • LA TÓMBOLA • GIRONINS • CÒMIC**

DOMINICAL és un suplement del DIARI DE GIRONA

President: Ricard Llapart i Tharrats - Director: Josep Gil i Franquesa - Redactora en cap del suplement: Magda Bouso - Coordinació suplement: Rosa Gil - Disseny i Maquetació: Juanjo Valeros i Anna Becerra - Portada: Jordi Badesa - Distribució: Enric Cullerell - Subscripcions: Ma. José Cinca - Cap de tallers: Pere Cervera - Cap d'impressió: Santos N. García

Impressió portada: Dalmau Carles Pla - Edita: Editorial Gironina S.A. - Redacció, Administració, Publicitat i Tallers C/ Comerç, s/n - Tels. 47 62 77 / 78.

Tèlex: 93.988 EDGI - FORNELLS DE LA SELVA (GIRONA) - Publicitat de 8 a 20 h: Ctra. Barcelona, 29 - Tels. 20 18 82 - 20 20 42 - 17001 - GIRONA - Telefax 47 62 40 - Preu: 15 PTA

L'inici de la llegenda

Si volem conèixer els orígens del «TBO», el retrocés en el temps ens resulta obligat. Així doncs, ens despenjarem unes quantes dècades enrera fins que ens plantem als voltants del 17 de març de 1917. En aquella llunyana data, a Barcelona s'acabava de crear una institució de la historieta gràfica. Els seus factòtums, però, no en tenien ni la més remota idea.

Joaquim Buigas, germà del dissenyador de les fonts il·luminades de Montjuïc, va ser el principal responsable i impulsor del «TBO». Buigas es va fer càrrec de la revista a partir del número 9. La idea de fer el «TBO» va sorgir en unes tertúlies culturals, a les quals assistia el qui va ser el primer impressor de la revista infantil: el senyor Suárez.

Entre l'equip creatiu d'aquesta primera època figuraven Donaz, Manuel Urda, Ricardo Opisso –creador del *logo* de la revista i d'una infinitud de portades durant els anys vint i trenta–, Nit, Marino Benejam, Valentí Castanys i Salvador Mestres. Al principi dels anys trenta van néixer la secció «Los grandes inventos del TBO» –deslligada del Profesor Franz de Copenhague– i el personatge Melitón Pérez, de Benejam. Poc després del número 1000, l'any 1937, el «TBO» desapareixia per primera vegada, a causa de les complicacions sorgides durant la Guerra Civil.

Els daurats cinquanta

Per culpa del govern franquista, la sortida de la segona etapa del «TBO» es va endarrerir. Aquest, com altres revistes de capital privat, va accedir als quioscos amb quaderns individuals. Des del 1941 al 1952, van aparèixer més de 130 números de la revista sota capçaleres barroques com «Cuadernos festivos de TBO», «Páginas alegres de TBO» o «Selección de historietas y pasatiempos para 1942».

A partir del 1952, poc després de la creació del Ministeri d'Informació i Turisme, el «TBO» torna a sortir al carrer amb el seu logotip i una numeració nova. L'etapa s'allargarà fins al 1973, i es publicaran cap a un total de 800 números. Als vells col·laboradors de l'antic «TBO», s'hi afegiran Ayné, Bernet Toledano, Muntañola, Raf, Josep Coll o Ramon Sabatés.

El dibuixant Ramon Sabatés recorda que va entrar al «TBO» **«cap al 1929 o el 1930. Aleshores, el dibuixant més gran devia ser el Serra-Massana»**. L'afició de Sabatés pel dibuix de còmics era gairebé innata: **«Vaig començar a dibuixar ninots als quatre anys; agafava guix, guixava les rajoles de casa i la mare s'enfadava. Així doncs, per tal que no s'enfadés, em posava a dibuixar sota el llit i allà no em veia»**.

La decisió del dibuixant d'anar a demanar feina a la revista va ser un xic sobtada. «Un dia passava pel carrer París, el 201, i vaig veure què hi deia. Jo ja el coneixia, el «TBO», ja el llegia, i vaig dir-me: haig de mirar de dibuixar-hi. Si això ho fa un altre, per què no puc fer-ho jo? Vaig entrar i els vaig dir: vull dibuixar per al «TBO». Em van dir: fes alguna cosa. I al cap de pocs dies ja els portava una tira, de cinc quadres, se me la van quedar, em van pagar un duro i em van dir que si volia podia fer-ne més».

Sabates, com molts altres dibuixants, es va cenyir a la idiosincràcia general de la casa, que rebutjava els personatges fixos. **«Sí. Havia fet molts personatges sense una continuïtat. Tenies una idea, que tant podia ser de pirates, com de l'oest o de família, i la dibuixaves».**

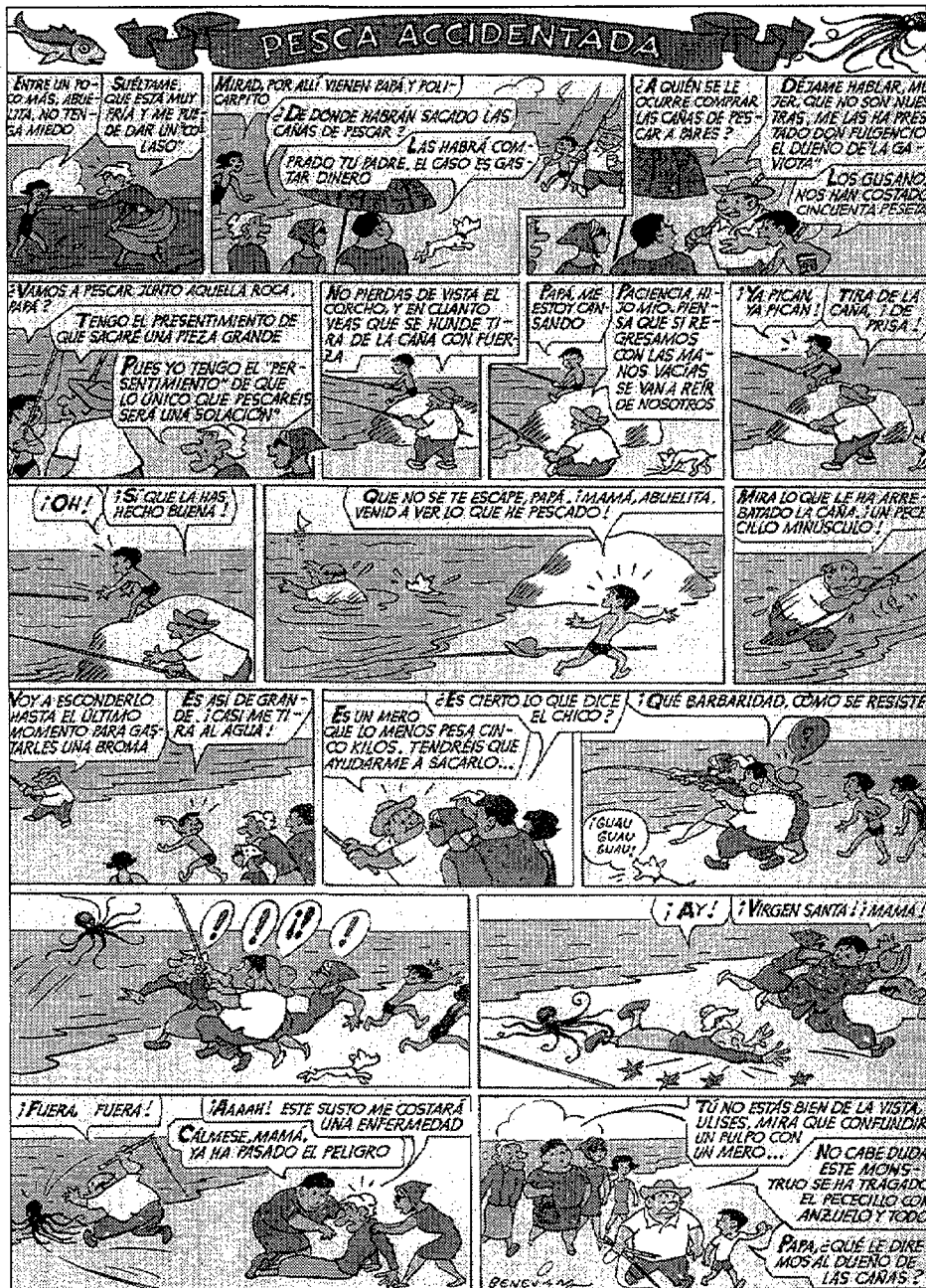
Paradoxalment, però, poc abans dels cinquanta, es van crear alguns dels personatges emblemàtics de la casa, que, precisament, defugien la categoria de simples figurants esporàdics. El 1945, Joaquim Buigas va crear La família Ulises, a partir de la història «La liebre a la montañesa». Marino Benejam va ser l'encarregat de posar en imatges la nissaga dels Ulises. Un any després, Buigas i Benejam creaven la sèrie Eustaquio Morcillón y Babalí, ambientada a l'Àfrica selvàtica. A partir del 1950, Buigas, fatigat, li va cedir els guions a Carles Bech, un nou valor que acabava d'arribar al «TBO».

El dibuixant Alfons López –excol·laborador de «TBO» al principi dels setanta– explica que **«aquest és el seu moment més bo històricament: la dècada dels cinquanta. Llavors, el «TBO» reflectia realment com era la societat, sobretot amb la família Ulises. Són els seus moments més brillants, especialment amb els guions dels Ulises, els dibuixos de Coll –un dels millors dibuixants de la casa i de l'humor espanyol–, i seccions carismàtiques com "Los inventos del TBO"».**

Per a López, l'època daurada continuarà vigent fins als anys seixanta. **«Quan Buïgas es mor, l'any 63, el**

Opisso, un dels més grans dibuixants de la història , va fer aquesta il.lustració per al núm.1.

redactor en cap Carles Bech manté la publicació, i aconsegueix que als anys seixanta continuï sent un producte fresc, tot i que ja no és el mateix. Als cinquanta, el «TBO» conté històries de com la petita classe mitjana, ascendent, va pujant i escalant. Hi ha moments que la crítica és sagnant». En aquest sentit, «La família Ulises era un fidelíssim representant de la petita burgesia catalana. Estava feta en castellà, però els seus codis de conducta, tot i tenint punts de contacte amb la resta de l'Estat, contenien uns tics absolutament d'aquí». L'èxit de la sèrie provocarà que els Ulises s'apoderin de la contraportada del «TBO», des del 1952 fins al 1971.

Un dels altres grans valors d'aquesta etapa serà el dibuixant Josep Coll. Coll fa unes historietes de naufragis, automobilistes o manobres absolutament trepidants. Per a Joan Navarro, «Coll ha estat un dels meus mites de tota la vida. Era un dels dibuixants que més admirava de l'època clàssica, pel seu sentit del moviment, i unes historietes imaginatives. Coll tenia un estil absolutament original».

Malgrat el talent de Coll, aquest pràcticament no li va ser reconegut mai. Coll, pel que sembla, fart de no poder-se guanyar la vida amb els lla-pis, va penjar els estris de dibuix i es va dedicar a fer de paleta.

Al principi dels vuitanta, quan Joan Navarro dirigia la revista mensual «Cairo», el talent de Coll va poder ser apreciat. Navarro explica que **«quan es va jubilar de paleta, vam contactar-hi i el vam convèncer perquè tornés a fer historietes. El vam incorporar al «Cairo», perquè la seva estètica era bastant propera a la de la línia clara i, fins i tot avui, les obres del Coll dels anys**

cinquanta continuen sent molt modernes».

Desgraciadament, però, Josep Coll moria mesos després d'aquesta recuperació. «Va ser una llàstima. L'home es va suïcidar. Potser va venir provocat perquè va triomfar un xic de cop i volta: des de la plataforma del «Cairo» li van donar premis, va sortir a la *tele*, a tots els diaris, a pertot arreu. No ho va acabar d'entendre».

De qualsevol manera, Coll, amb Benejam, Bech, Buigas i la resta de l'equip, seran recordats per sempre en la memòria dels aficionats al còmic. No en va, sota la seva acció, el «TBO» va arribar a vendre més de 350.000 exemplars. Una xifra insòlita, que mai no ha estat assolida per cap de les publicacions d'història de casa nostra.

Aquesta empenta, la qualitat del seu humor i els seus dibuixants, van ser el que indefectiblement convertiria el «TBO» en un clàssic. Dissortadament, però, aquest èxit no va repercutir directament en l'equip de dibuixants i guionistes. Fins l'any 1973, de drets d'autor, ningú no en parlava. Els personatges no es registraven i els autors, després de signar uns rebuts, perdien obres, drets i originals. En última instància, com quasi sempre, l'autor era la part més perjudicada.

Decadència i surreals

Diversos factors conflueixen a l'hora de trobar una explicació per a la decadència progressiva del «TBO». D'una banda, l'aparició massiva de

mitjans de comunicació com la televisió; per l'altra, la mort dels històrics que havien fabricat la imatge del «TBO» (com ara Opisso, Benejam, Tur o Salvador Mestres) i, finalment, la competència d'alt nivell que els oferia Editorial Bruguera.

El dibuixant Alfons López, col·laborador del «TBO» als setanta, indica que el crac es va produir «per esgotament físic, per no saber-se renovar... Arriba un moment que el Benejam no encerta una, els guions del Carles Bech són decadents per una pròpia cosa biològica, o que el Coll ho deixa. És un esgotament fisiològic. A poc a poc, el TBO es va blanquejant, perdent contacte amb la realitat».

El guionista Efepe (Francisco Pérez Navarro) recorda que «en aquella època els vaig fer alguns guions, però ho vaig deixar ràpidament, perquè pagaven horrorosament malament. Volien un tipus de guions que es diferenciessin, tant en contingut com en estil narratiu, dels que feien a Bruguera. Suposo que, històricament, devia ser la seva única defensa contra l'imperi Bruguera. No sabien definir exactament què volien fer, però tenien molt clar que no volien patacada».

L'any 1975, tres dibuixants iconoclastes i un guionista intel·ligent apareixen enmig de la debacle en què s'havia transformat la publicació. De la unió conjunta d'aquests quatre elements —J.M. Sirvent, Tha, Paco Mir i J. Tharrats— van sorgir les novedoses pàgines de «La Habichuela» i els suplementos coneguts amb el nom d'«El Habichuelo», que van ser el vertader cant de cigne de la publicació.

Aquest equip prodigiós, que després apareixeria a «El Jueves» amb el pseudònim Cuatricomia 4, va realitzar còmics surreals, i humor de l'absurd, sota les influències benignes de Woody Allen, Monthly Python i els germans Marx. La seva creativitat eixelebrada, però, mai no va ser entesa. I, fins als anys vuitanta, el contingut gairebé total del «TBO» constava de material reciclat.

El dibuixant August Tharrats (Tha) recorda aquells «quatre anys de col·laboració assídua, com l'últim intent de posar el «TBO» al dia. Llavors, estava molt anquilosat. En Sirvent i jo vam obrir el camí, al qual es va afegir el meu germà, T.P. Bigart, el Paco Mir, i vam fer «El Habichuelo». Però hi havia dos bàndols: el nostre, de la generació jove, i el de la gent de tota la vida: Sabatés, Moreno, etcètera».

Tharrats i els seus companys van començar el canvi amb una pàgina setmanal, anomenada La Habichuela. Com que la confrontació entre els dos bàndols era tan evident, «amb permís del director, vam decidir fer una sèrie d'extres. Allà se'ns permetia jugar amb el format de les pàgines i fer una mica de tot».

Al mateix temps, el grup també va ser dels primers a reivindicar un drets laborals força elementals: «Vam ser els primers a fotre canya perquè ens tornessin els originals. Jo els tinc; ara, molt de la resta deu continuar com a patrimoni del «TBO», avui d'Edicions B. Però tant els meus, com els del Sirvent o els del Paco Mir ens els van tornar. Els originals sempre són dels autors. En aquella època, si volies cobrar, havies de firmar un paper que deia que renunciaves a tot. I no estic parlant del 1920, sinó del 1979. Fins que no el firmaves, no cobraves».

El tremolós Inseguini, obra de Martz Schmitt, és un dels nous personatges del «TBO».

Sis números irrepetibles

L'any 1986, Editorial Bruguera es fa càrrec de la capçalera del «TBO». El dibuixant Alfons López explica que «a més de quedar-se amb la capçalera, es queda amb els originals que, de forma avui il·legal, conservava el «TBO»; això, els que el mateix «TBO» no es va vendre d'estranyis per fer quatre duros. Avui ens trobem que a llibreria de Barcelona, fins fa poc, es venien originals de Coll, Benejam, Opisso, que, teòricament, haurien de ser propietat dels seus autors».

Bruguera, però, decideix tornar a publicar la revista. Joan Navarro, aleshores desvinculat de Norma Editorial, serà el director d'aquesta etapa curtíssima, i intentarà donar-li un caràcter modern, europeu, insòlit.

Navarro recorda que «Bruguera vivia moments molt difícils. Acabava de fer suspensió de pagaments, i s'havia de reconvertir com a indústria editorial. Van encarregar a un economista jove el reflatament de l'empresa i la renovació de la proposta editorial. Aquest home, sensible a la nostra feina a la revista «Cairo», on vaig fer de director, tenia la idea de fer una publicació com el «Cairo», i fins i tot es va provar de comprar la capçalera «Cairo» a Norma Editorial».

En fracassar la negociació, l'equip decideix aprofitar la capçalera «TBO» per editar el projecte que estava creant Navarro, on col·laboraven Max, Micharmut, Gallardo, Sento, Pere Joan o Roger. Navarro admet que «vam provar d'adaptar-nos a les grans línies que implicava «TBO»: potenciar l'humor, sense deixar-nos menjar el coco en pensar que havia de ser per a nens o

forçosament nostàlgic. Vam tirar pel dret, a la recerca d'un públic nou, des d'una perspectiva setmanal. Però tot va quedar frustrat, perquè els treballadors entren en vaga i el número 7 ja no va sortir a la venda. No es va cobrar la nòmina i es va fer la suspensió de pagaments definitiva. Mai no vam arribar a saber si hauria funcionat mai».

La proesa de Navarro, el sacrilegi provocat envers la idea tradicional del «TBO», va fer-li guanyar moltes enemistats: «Ens arribaven moltes cartes insultant-nos directament i, dins de la mateixa empresa, se'ns va posar de cul pràcticament tota l'estructura empresarial, dient que estàvem fent un disbarat; en aquells moments, és clar, Bruguera era com una mòmia, que repetia fórmules constantment, i el que feia un Micharmut els semblava xino. A més, després ens va caure el mort com si nosaltres haguéssim tingut alguna cosa a veure amb el tancament de l'editorial, cosa falsa, perquè aquesta va tancar amb un forat de 100.000 milions de pessetes». El Grup Z, després de l'ensopçada de Bruguera, comprarà tot el seu fons editorial. Quatre anys després de la seva etapa més breu, el «TBO», amb les energies renovades, tornarà a la càrrega, i es convertirà en la publicació infantil-juvenil més venuda d'Edicions B.

El «TBO» dels noranta

Coincidint amb el seu 75è aniversari, el «TBO» continua la seva peripècia dirigit per un guionista de luxe. Víctor Mora, pare d'aquell tità anomenat Capitán Trueno, coordina actualment la publicació, amb la idea que resulti simpàtica per a tots els públics. La intenció original consistia a introduir unes quantes pàgines del «TBO» antic a la publicació, i que la resta de material fos original. De mica en mica, però, la situació es va capgirar i el material estrella continuen sent les pàgines nostàlgiques.

Tot i que tots els intents de renovació són lloables, algun professional, com ara Tha lamenta que «Edicions B estigui publicant àlbums de Coll, de Benejam i ningú no està cobrant res, ni els hereus ni ningú. «TBO» s'ho va vendre a Bruguera, aquests a Edicions B, i l'autor s'ha quedat al marge de tot». Tha també considera que «la capçalera de la revista li pot suposar un greu handicap; li pot passar com a «El Patufet», que per a la gent gran era massa modern i per a la gent jove era massa antic. De qualsevol manera, trobo que al «TBO» actual li falta personalitat, una característica que es pot extrapolar al cinema o a la música».

L'editor Joan Navarro s'expressa en uns termes similars: «Em sembla una etapa penosa. No m'agrada gens. Que quedi clar que no hi ha res que m'agradaria més que que m'agradés el «TBO», i haver de comprar-lo per plaer. Però no és això; en primer lloc, perquè tota l'operació nostàlgia del «TBO» de sempre que surt a dintre, la trobo repugnant: repugnant el sistema de reproducció, que no hi hagi un criteri de selecció, o que no hi hagi cap mena de respecte envers el producte original. Es manipulen els colors i tot el material, d'una manera que el que surt no és el que hi havia. Pel que fa a la producció de material nou, em sembla que ni de bon tros arriba a estar a l'alçada del que el «TBO» havia estat».

Per la seva banda, el dibuixant Ramon Sabatés opina tot el contrari: «El «TBO» no pot variar gaire, sinó ja no seria el «TBO». Ara hi han volgut posar alguna cosa nova, de copyright, perquè n'hi hagi per a tots els gustos. El públic continua trobant-hi el d'abans

En la imatge de dalt una portada en català. A baix la realitzada el maig del 86 amb motiu del Festival de Canes.

TBO

perquè, a última hora, són els mateixos dibuixos. Com que tenen material de des de fa cinquanta anys, poden triar i escollir tot el que volen. N'hi ha per al pare, per a la mare, per al nen i per a tots. Crec que encara podríem aguantar 65 anys més».

Sabatés apunta que «el «TBO» és difícil que mori, perquè té massa categoria: té unes arrels fortes, com les oliveres. A més, literàriament, està molt ben cuidat. Hi ha moltes revistes ara, que deixen anar molts tacs, i els que hi escriuen no són escriptors: jo en dic *escrividors*. En canvi, aquí sempre s'ha cuidat l'idioma i és una cosa didàctica».

El «TBO» actual, al marge dels continguts nostàlgics, que arrosseguen un públic que pot estar al voltant de la cinquantena, conté variacions notables, destinades a tothom. Als autors habituals, s'hi han afegit alguns de l'escola Bruguera com Raf, Schmidt o Segura. Ramon Sabatés també hi col·labora fent la secció «Los grandes inventos de TBO», i, a més, s'hi han incorporat autors com Sempere, Pérez Navarro, Edmond, Ramis o Adolfo Usero. Dissortadament, el conjunt no acaba de quallar: és una barreja estranya, on, estilísticament, només té validesa el material antic.

Per a sort de les noves generacions, els lectors poden descobrir-hi uns personatges força divertits: la família Rovellón, nascuda de la imaginació del dibuixant Sempere i el guionista Pérez Navarro (Efepé). Si el lector s'hi fixa un xic, descobrirà que els Rovellón tenen

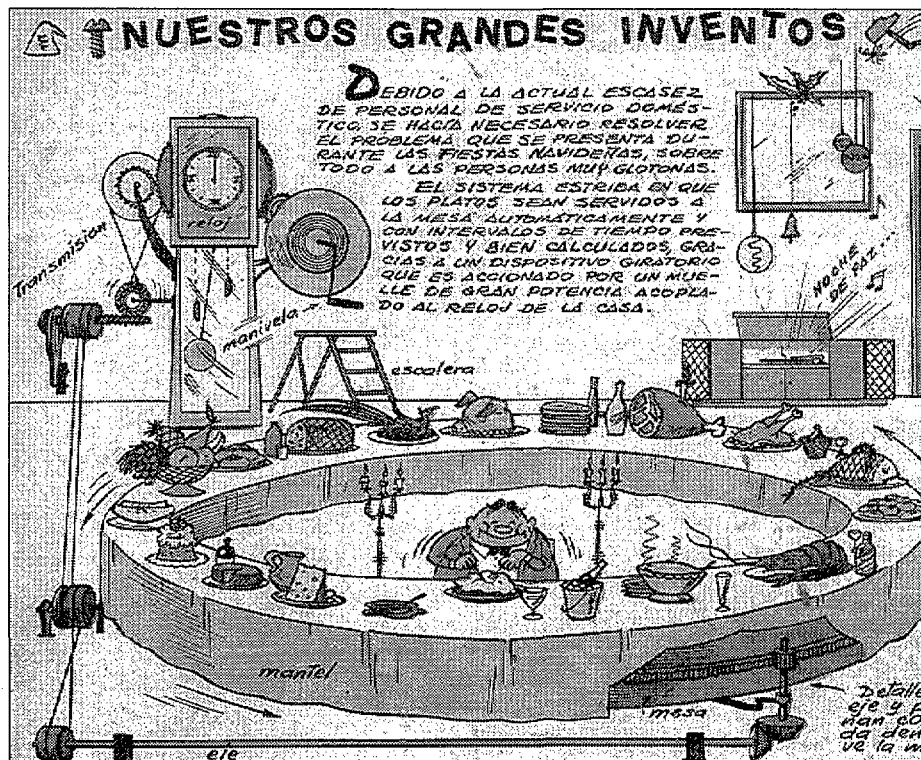

més d'alguna característica comuna amb uns avantpassats seus que es deien Ulises. Sempere i Pérez Navarro es van conèixer durant la realització de la sèrie d'animació del Naranjito; des de llavors, han fet creacions i paròdies que, tan aviat són postmodernes, com se'n foten de qualsevol postisme.

El dibuixant Jordi Sempere confessa que «quan van fer aquest «TBO», volien que hi hagués personatges molt característics, marcats, que la gent s'hi pogués identificar. A nosaltres ens van encarregar que féssim una família; així doncs, vam dir: farem els Ulises... I va sortir la Rovellón». De moment, la Rovellón ha sortit en un àlbum —en català i castellà—, que a França ha estat editat per Glenat. Els seus autors, actualment, ja tenen material per realitzar un segon àlbum.

Segons Sempere, «la paròdia té molt més sentit fent-la al costat de l'original. Era com fer la irreverència a la mateixa casa». El dibuixant assegura que «com a dibuixant, el «TBO» no em va representar mai res en absolut. Només em va suscitar interès l'etapa que hi havia el Tha. Personalment, estava acostumat a llegir historietes més del tipus franceses. Ara, per tal de fer els Rovellón em vaig haver de llegir uns quants Ulises, però tampoc no m'agraden gaire. Trobo que tenen sentit com a document sociològic; però de gràcia gens: són molt repetitius».

El guionista, Pérez Navarro, va ser qui va decidir fer-los créixer «una mica a tots, excepte l'àvia, que ja no pot

El professor Franz de Copenhague inventà, de la mà de Benejam, mil i un artefactes.

créixer més, i els vam canviar els papers: el gos, en Treski, a la nostra família és una gossa, cosa que els Rovellón abans no sabien». Pérez Navarro remarca com a fet curiós la coexistència d'ambdues famílies: «Se suposa que els Ulises continuen agrandant als lectors del «TBO», i per allò de la nostàlgia, sobretot als papes. Però els nens que escriuen mai no anomenen tant la Ulises com la Rovellón, i podem dir que grans i petits tenen les seues famílies i cadascun s'identifica amb la que li toca». El testimoni de Pérez Navarro exemplifica que el «TBO», 75 anys després de la seva naixença, continua tenint molts més fans

que detractors. Els amors que desperta el «TBO» són molts i variats. Potser ningú no seria capaç d'imaginar-se que el dibuixant Francesc Capdevila, Max, el creador del celeberrim Peter Punk, l'ànima *mater* de l'ecològic Gustavo, té «un molt bon record de la revista. La llegia quan era petit, i m'enrotllaven força l'Urda, el Coll, el Benejam... Sempre que em demanen per un còmic espanyol que m'hagués agradat molt, els dic el «TBO». El «TBO» em va tocar molt la fibra». I com Max, hi ha una legió de fans innumerable, amagada en l'ombra, esperant que el detector de lectors del Professor Franz els descobreixi.■

Tota una institució

En la primera època costava 1 pesseta. Ara, 75 anys després, en val 250 i surt mensualment

XAVIER ROMERO

El «TBO», possiblement la segona revista d'històries espanyola, rera de «Dominguín» de l'any 1914, nasqué ara fa tres quarts de segle a Barcelona, i ben aviat s'alçaria al cim de les preferències dels lectors de totes les edats, per l'amenitat i varietat dels seus temes, i per unes prodigioses il·lustracions, que tingueren en artistes del moment, com fou el cas del mateix Opisso, els seus principals valedors.

La revista nasqué el mes de març de l'any 1917 a la Ciutat Comtal i durant molt de temps gairebé tota la seva existència anterior pertanyé a l'Editorial Buigas, Estivill i Viña, s.l., amb seu al carrer Aribau, 163 i essent director durant un bon grapat d'anys Albert Viña Tous.

Passà per diverses èpoques i registres i comptà, malgrat aquestes vicissituds, amb el número 1 d'inscripció en el registre de publicacions infantils de la direcció general de Premsa, l'any 1967. Un d'aquests darrers controls es produí el 26 de desembre de l'esmentat any, justament quan feia mig segle de vida, assolint la denominació de «TBO 2000», i tornant-se a inscriure amb el mateix número 1; idèntica denominació empresarial, director i domicili, i imprimint-se a Baguñà

Hermanos, s.l., del carrer Muntaner. Aleshores, juntament amb Albert Viña hi havia Carles Bech, Josep Maria Ferrer, Enric de Obregón, Josep Maria Blanco, Ramon Sabatés, Josep Cubero, Rosa Segura, Arturo Moreno, Joan Bernet, Josep Coll i Josep A. Tharrats; la tirada era de 150.000 exemplars amb una periodicitat setmanal i, tal vegada, essent la primera de les revistes del mateix caire.

Anteriorment, les primeres èpoques o etapes del «TBO» foren aquestes: la del 1917, amb la publicació de 1097 números; la del 1940, amb 131 més; la del 1952, amb 789; i la del 1964, amb la denominació d'Extra, i com totes les anteriors, pertanyents a l'Editorial Buigas. Posteriorment, se'n faria càrrec Editorial Bruguera, la qual a causa de la seva crisi empresarial el deixaria de fer, fins que l'any 1988, Edicions B, del grup Z, recuperà la revista, sota la direcció de Víctor Mora —el creador d'«El Capitán Trueno» i «El Jabato», entre d'altres— i amb periodicitat mensual.

A la seva primera època, el «TBO» comptà amb l'aportació destacada del gran dibuixant Opisso, entre d'altres, i sempre tingué una especial sensibilitat didàctica en aportar diverses pàgines com la de cultura general, «De todo un

poco», i les d'entreteniments, cartes dels lectors, concursos d'acudits, etc.

Per la seva condició oficial de publicació infantil, per «servir de sana distracció, con historietas festivas, chistes, anécdotas, noticias comentadas y pasatiempos», no patí grans problemes amb la fèrria censura de l'anterior règim, i únicament i esporàdicament hi veien coses estranyes allà on no hi eren, els inefables censors de torn, l'extracció dels quals ja la podeu suposar, amb una comissió d'informació i publicacions infantils i juvenils formada íntegrament per destacats representants del més afe-rrissat nacional-catolicisme.

Els darrers dies del mes de febrer de 1988, tornà a aparèixer la popular revista d'històries, la publicació capdavantera del seu gènere i que donà nom genèric a totes aquelles revistes infantils i juvenils d'humor, per la qual cosa la denominació s'ha reconegut oficialment juntament amb la de contes i la més internacional de còmics.

Aquesta reaparició, justament quan es complien els 71 anys del seu naixement, fou possible mercès a la iniciativa editorial del grup Z, possiblement la primera empresa de publicacions periodístiques del país i que nasqué fa setze anys a Barcelona, amb la seva primera creació, la revista d'informació general «Interviú».

Edicions Z comprà recentment l'antiga Editorial Bruguera, la qual, i després d'haver-se alçat al primer lloc del món editorial de tot l'extracte de la

llengua castellana, patí una greu crisi que durà uns quants anys i durant els quals deixà de publicar un bon nombre de títols.

La nova empresa Edicions B, successora de l'esmentada Bruguera, col·locà al front del «TBO» el conegut escriptor i guionista Víctor Mora; la periodicitat passà a mensual, amb un preu per exemplar de 250 pessetes

—en la primera època costava únicament 1 pesseta—; i es produí el fet curiós, d'altra banda no insòlit ni imprevisible, d'haver-se esgotat la primera edició a les poques hores de la posada a la venda a totes les llibreries i quioscs habituals.

La gran publicitat desplegada aquells dies a tots els mitjans «Z», i si més no, la nostàlgia d'una bona quantitat d'antics lectors, avui dia pares i avis en la seva majoria, féu possible aquest poder de convocatòria provocant tot seguit la tirada d'una segona edició del primer número.

La família Ulisses; els simpàtics personatges d'en Coll, d'entre ells els negrets; els enginyosos invents del professor Franz, de Copenhague; i la llarga relació de dibuixants i col·laboradors nacionals i estrangers, com Vázquez, Martz Schmidt, Petillón, Goetzing, Gosciny, Gotlib, Edmon, P. Campos, Perich Nieto, Chero, Sabatés, Royo i el mateix director, Víctor Mora, per anomenar els més sobresortints, han intentat revivir aquell fenomen social que esdevingué el familiar «TBO», si bé, i tot s'ha de dir, n'hi ha que no han vist amb bons ulls tanta renovació i modernitat, i troben a faltar el vell esperit d'aquesta entrenyable i familiar revista.■

